

811

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

z dnia 11 czerwca 2002 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Na podstawie art. 237¹⁵ § 1 Kodeksu pracy zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 129, poz. 844) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 2:

a) w pkt 2 skreśla się wyrazy „pomieszczenia higieny osobistej kobiet,”

b) w pkt 3 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) łączny czas przebywania tych samych pracowników w ciągu jednej zmiany roboczej jest krótszy niż 2 godziny, a wykonywane czynności mają charakter dorywczy bądź praca polega na krótkotrwałym przebywaniu związanym z dozorem albo konserwacją urządzeń lub utrzymaniem czystości i porządku,”

c) po pkt 7 dodaje się pkt 7a i 7b w brzmieniu:

7a) «terenie zakładu pracy» — rozumie się przez to przestrzeń wraz z obiektami budowlanymi, będącą w dyspozycji pracodawcy, w której pracodawca organizuje miejsca pracy,

7b) «miejscu pracy» — rozumie się przez to miejsce wyznaczone przez pracodawcę, do którego pracownik ma dostęp w związku z wykonywaniem pracy,”

d) pkt 9 otrzymuje brzmienie:

„9) «środkach ochrony indywidualnej» — rozumie się przez to wszelkie środki noszone lub trzymane przez pracownika w celu jego ochrony przed jednym lub większą liczbą zagrożeń związanych z występowaniem niebezpiecznych lub szkodliwych czynników w środowisku pracy, w tym również wszelkie akcesoria i dodatki przeznaczone do tego celu. Do środków ochrony indywidualnej nie zalicza się:

— zwykłej odzieży roboczej i mundurów, które nie są specjalnie przeznaczone do zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracownika,

— środków ochrony indywidualnej używanych przez wojsko, Policję i inne służby utrzymania porządku publicznego,

— wyposażenia stosowanego przez służby pierwszej pomocy i ratownicze,

— środków ochrony indywidualnej stosowanych na podstawie przepisów Prawa o ruchu drogowym,

— wyposażenia sportowego,

— środków służących do samoobrony lub do odstraszenia,

— przenośnych urządzeń do wykrywania oraz sygnalizowania zagrożeń i naruszania porządku publicznego,”

e) w pkt 13 na końcu kropkę zastępuje się przecinkiem oraz dodaje się pkt 14—20 w brzmieniu:

„14) «punkcie pierwszej pomocy» — rozumie się przez to — w zależności od wielkości zakładu pracy, rodzaju prowadzonej działalności i związanych z nią zagrożeń — pomieszczenie lub wyodrębnione miejsce o wystarczającej powierzchni, umożliwiającej wniesienie noszy, wyposażone w niezbędny sprzęt i inne środki do udzielania pierwszej pomocy,

15) «znaku bezpieczeństwa» — rozumie się przez to znak utworzony przez kombinację kształtu geometrycznego, barwy i symbolu graficznego lub obrazkowego (piktogramu) albo tekstu, przekazujący określoną informację związaną z bezpieczeństwem lub jego zagrożeniem,

16) «sygnałach bezpieczeństwa» — rozumie się przez to sygnały świetlne i dźwiękowe, komunikaty słowne lub sygnały ręczne, przekazujące informacje istotne dla zachowania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników,

17) «sygnał świetlnym» — rozumie się przez to sygnał emitowany przez urządzenie wykonane z przezroczystych lub półprzezroczystych materiałów, podświetlonych od wewnątrz lub z tyłu, tak aby dawało to efekt świecącej powierzchni,

18) «sygnał dźwiękowym» — rozumie się przez to sygnał akustyczny (dźwiękowy) emitowany przez urządzenie przeznaczone do tego celu, bez użycia głosu ludzkiego i nieemitujące tego głosu, wskazujący na zaistnienie oraz — w razie potrzeby — trwanie i zakończenie niebezpiecznej sytuacji,

19) «sygnał ręcznym» — rozumie się przez to ustalony ruch lub układ rąk i dłoni, służący do kierowania osobami wykonującymi czynności mogące stwarzać zagrożenia dla bezpieczeństwa pracowników,

20) «komunikacie słownym» — rozumie się przez to ustaloną, krótką i jednoznaczną, informację słowną wypowiedianą przez człowieka lub emitowaną jako głos ludzki, nakazującą określone postępowanie w celu

- zachowania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników.”;
- 2) w § 6:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. Miejsca w zakładzie pracy, w których występują zagrożenia dla pracowników, powinny być oznakowane widocznymi barwami lub znakami bezpieczeństwa zgodnie z wymaganiami określonymi w załączniku nr 1 do rozporządzenia i w Polskich Normach.”,
- b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:
- „5. Na drogach — w miejscach, w których możliwe jest niespodziewane wtargnięcie pieszych, w szczególności przed bramami, drzwiami i przejściami, należy ustawić bariery lub zastosować inne skuteczne środki ochronne.”;
- 3) w § 9 w ust. 1 dodaje się drugie zdanie w brzmieniu:
- „Drogi ewakuacyjne oraz dojścia do nich prowadzące nie mogą być zastawiane.”;
- 4) w § 16:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. W pomieszczeniach oraz na drogach znajdujących się w obiektach budowlanych podłogi powinny być stabilne, równe, nieśliskie, niepyłące i odporne na ścieranie oraz nacisk, a także łatwe do utrzymania w czystości.”,
- b) w ust. 3 po wyrazie „wytrzymałe” dodaje się wyrazy „na obciążenie użytkowe”;
- 5) w § 20 w ust. 1 w pkt 2 oraz w ust. 4 w pkt 2 wyrazy „mogące powodować występowanie substancji” zastępuje się wyrazami „powodujące występowanie czynników”;
- 6) w § 22 po ust. 8 dodaje się ust. 9 w brzmieniu:
- „9. Drzwi i bramy otwierane i zamykane mechanicznie powinny tak funkcjonować, aby nie stwarzały zagrożenia urazem. Drzwi takie powinny mieć zamontowane łatwo rozpoznawalne i łatwo dostępne z obu stron urządzenie do ich zatrzymywania, a także powinny być przystosowane do ręcznego otwierania.”;
- 7) po § 28 dodaje się § 28a w brzmieniu:
- „§ 28a. Instalacje oświetleniowe w pomieszczeniach, w których znajdują się miejsca pracy, oraz w korytarzach powinny być dobre i wykonane tak, aby nie narażały pracownika na wypadek powodowany rodzajem zainstalowanego oświetlenia.”;
- 8) w § 32 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
- „1. W pomieszczeniach pracy powinna być zapewniona wymiana powietrza wynikająca z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych.
2. W pomieszczeniach pracy, w których wydzielają się substancje szkodliwe dla zdrowia, powinna być zapewniona taka wymiana powietrza,

aby nie były przekraczane wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń tych substancji.”;

9) w § 35 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Powietrze doprowadzane do pomieszczeń pracy z zewnątrz przy zastosowaniu klimatyzacji lub wentylacji mechanicznej powinno być oczyszczone z pyłów i substancji szkodliwych dla zdrowia.

2. Klimatyzacja lub wentylacja nie może powodować przeciągów, wyiębienia lub przegrzewania pomieszczeń pracy. Nie dotyczy to wentylacji awaryjnej.”;

10) § 37 otrzymuje brzmienie:

„§ 37. 1. W przypadku zastosowania systemu klimatyzacji lub wentylacji mechanicznej należy zapewnić:

1) odpowiednią konserwację urządzeń i instalacji klimatyzacyjnych i wentylacyjnych w celu niedopuszczenia do awarii,

2) stosowanie środków mających na celu ograniczenie natężenia i rozprzestrzeniania się hałasu i drgań powodowanych pracą urządzeń klimatyzacyjnych i wentylacyjnych.

2. Jeżeli w związku z wydzielaniem się w procesie pracy substancji szkodliwych dla zdrowia awaria wentylacji może zagrażać zdrowiu pracowników, należy zastosować system kontrolny sygnalizujący stan zagrożenia.”;

11) w § 39:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) zapewnić organizację pracy i stanowisk pracy w sposób zabezpieczający pracowników przed zagrożeniami wypadkowymi oraz oddziaływaniem czynników szkodliwych dla zdrowia i uciążliwości — z uwzględnieniem możliwości psychofizycznych pracowników,”

b) po ust. 3 dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:

„4. Pracodawca powinien zapewnić pracownikom informacje o istniejących zagrożeniach, przed którymi chronić ich będą środki ochrony indywidualnej oraz informacje o tych środkach i zasadach ich stosowania. Szczegółowe zasady stosowania środków ochrony indywidualnej określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

5. Przy pracach stwarzających niebezpieczeństwo, gdy wymaga tego sytuacja, do kierowania ludźmi wykonującymi te prace powinny być stosowane sygnały bezpieczeństwa — ręczne lub komunikaty słowne, zgodnie z wymaganiami określonymi w załączniku nr 1 do rozporządzenia.”;

12) w § 41 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Instrukcje, o których mowa w ust. 1, powinny w sposób zrozumiały dla pracowników wskazy-

wać czynności, które należy wykonać przed rozpoczęciem danej pracy, zasady i sposoby bezpiecznego wykonywania pracy, czynności do wykonania po jej zakończeniu oraz zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych stwarzających zagrożenia dla życia lub zdrowia pracowników. Instrukcje dotyczące prac związanych ze stosowaniem niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych powinny uwzględniać informacje zawarte w kartach charakterystyki tych substancji i preparatów.”;

13) w § 44 w ust. 1 w pkt 1 po wyrazach „wyposażone w” dodaje się wyrazy „umywalki z ciepłą i zimną wodą oraz w”;

14) w § 45 po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Stanowiska pracy znajdujące się na zewnątrz pomieszczeń powinny być tak usytuowane i zorganizowane, aby pracownicy byli chronieni przed zagrożeniami związanymi w szczególności:

- 1) z warunkami atmosferycznymi, w tym opadami, niską lub wysoką temperaturą, silnym wiatrem i spadającymi przedmiotami,
- 2) ze szkodliwym dla zdrowia hałasem, jak również szkodliwymi gazami, parami lub pyłami.

W razie niebezpieczeństwa powinno być możliwe szybkie opuszczenie stanowisk pracy przez pracowników lub, w razie potrzeby, udzielenie im szybkiej pomocy.”;

15) § 51—53 otrzymują brzmienie:

„§ 51. 1. Maszyny i inne urządzenia techniczne, zwane dalej «maszynami», powinny spełniać wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, określone w odrębnych przepisach, przez cały okres ich użytkowania.

2. Montaż, demontaż i eksploatacja maszyn, w tym ich obsługa, powinny odbywać się przy zachowaniu wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii, uwzględniających instrukcje zawarte w dokumentacji techniczno-ruchowej. Miejsce i sposób zainstalowania oraz użytkowania maszyn powinny uwzględniać minimalizację ryzyka zawodowego, w szczególności poprzez:

- 1) zapewnienie dostatecznej przestrzeni pomiędzy ruchomymi częściami maszyn a ruchomymi lub stałymi elementami otoczenia,
- 2) zapewnienie, aby wszystkie używane lub produkowane materiały bądź energia były w bezpieczny sposób dostarczane i odprowadzane ze stanowiska pracy.

§ 52. 1. Każda maszyna powinna być wyposażona w element sterowniczy przeznaczony do jej całkowitego i bezpiecznego zatrzymywania.

2. Gdy jest to konieczne w związku z zagrożeniami, jakie stwarza maszyna, i jej no-

minimalnym czasem zatrzymania się, maszyna powinna być wyposażona w urządzenie do zatrzymywania awaryjnego.

3. Elementy sterownicze maszyn mające wpływ na bezpieczeństwo muszą być widoczne i możliwe do zidentyfikowania oraz oznakowane zgodnie z wymaganiami określonymi w Polskich Normach.

4. Elementy sterownicze nie mogą stwarzać jakichkolwiek zagrożeń, w szczególności spowodowanych ich niezamierzonym użyciem.

§ 53. Maszyny powinny być wyposażone w łatwo odróżniające się i odpowiednio oznakowane urządzenia do odłączania od wszystkich źródeł energii. Włączenie zasilania energią nie może powodować zagrożenia dla obsługi.”;

16) w § 54 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 oraz dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Maszyny wielostanowiskowe powinny być wyposażone w urządzenia sygnalizacji dźwiękowej lub świetlnej automatycznie wysyłające sygnały uprzedzające o uruchomieniu maszyny. Sygnały powinny być odbierane na wszystkich stanowiskach pracy przy danej maszynie.”;

17) w § 55 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Maszyny powinny być oznakowane znakami i barwami bezpieczeństwa, zgodnie z wymaganiami określonymi w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w Polskich Normach.”;

18) w § 61 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli obsługa, naprawa, remont lub konserwacja maszyn powoduje zagrożenia dla bezpieczeństwa lub zdrowia pracowników — pracodawca powinien zapewnić, aby czynności te wykonywane były przez pracowników upoważnionych i posiadających odpowiednie przygotowanie.”;

19) w § 63 w ust. 2 wyrazy „pracowników zatrudnionych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów” zastępuje się wyrazami „przy ręcznych pracach transportowych”;

20) po § 64 dodaje się § 64a w brzmieniu:

„§ 64a. Stosowane do załadunku i rozładunku pomosty i rampy powinny być odpowiednie do wymiarów i masy ładunków przeznaczonych do transportu. Na pomost i rampę powinno prowadzić co najmniej jedno wejście.”;

21) w § 77:

a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) 10 m — od linii wysokiego napięcia do 30 kV,”

b) po pkt 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) 15 m — od linii wysokiego napięcia powyżej 30 kV.”;

22) w § 86 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

- „3. Pracownikowi znajdującemu się w zbiorniku należy zapewnić możliwość udzielenia natychmiastowej pierwszej pomocy w razie nagłej potrzeby lub wypadku.”;
- 23) w § 87 w ust. 1:
- a) pkt 7 otrzymuje brzmienie:
„7) temperatura powietrza w zbiorniku nie powinna się różnić od temperatury otoczenia o więcej niż 5°C (5 K),”
- b) w pkt 8 wyrazy „lub/i” zastępuje się wyrazem „i”;
- 24) w § 92 w ust. 1 wyrazy „o stopniu ich szkodliwości dla zdrowia pracowników” zastępuje się wyrazami „o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników związanym z ich stosowaniem”;
- 25) w § 101 w ust. 2 w pkt 6 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 7 w brzmieniu:
„7) zapewnić pomieszczenia, instalacje i urządzenia przystosowane do regularnego i skutecznego czyszczenia.”;
- 26) w § 103:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Jeżeli podczas procesów pracy występuje niebezpieczeństwo obłania pracowników środkami żrącymi lub zapalenia odzieży na pracowniku — nie dalej niż 20 m w linii poziomej od stanowisk, na których wykonywane są te procesy, powinny być zainstalowane natryski ratunkowe (prysznice bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielne natryski (prysznice) do przemywania oczu.”,
- b) w ust. 2 skreśla się wyrazy „i urządzenia”;
- 27) w § 111 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Wymagania dla pomieszczeń i urządzeń higienicznosanitarnych określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.”;
- 28) w § 114:
- a) w ust. 1 w zdaniu pierwszym wyrazy „wygodne i higieniczne meble do siedzenia” zastępuje się wyrazami „stoły oraz krzesła z oparciem spełniające wymagania ergonomii”,
- b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. Jako pomieszczenia do wypoczynku mogą być wykorzystane jadalnie, o ile spełniają wymagania określone w ust. 1.”;
- 29) dotychczasowy załącznik do rozporządzenia oznacza się jako „Załącznik nr 3”;
- 30) w załączniku nr 3 do rozporządzenia:
- a) tytuł załącznika otrzymuje brzmienie:
„WYMAGANIA DLA POMIESZCZEŃ I URZĄDZEŃ HIGIENICZOSANITARNYCH”,
- b) w § 1 w ust. 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„Wymóg ten nie dotyczy pomieszczeń higienicznosanitarnych, o których mowa w § 27 ust. 4 i § 44.”,
- c) w § 3:
- w ust. 1 wyrazy „mniej niż pięciu” zastępuje się wyrazami „do dziesięciu”,
- w ust. 2 w zdaniu pierwszym wyraz „dziesięciu” zastępuje się wyrazem „dwudziestu”,
- d) w § 4 w ust. 2 po wyrazach „swoją odzież” dodaje się wyrazy „w przeznaczonych do tego miejscach”,
- e) w § 7 w ust. 4 skreśla się wyraz „dodatkowo”,
- f) w § 8 w ust. 1 skreśla się zdanie drugie,
- g) w § 18 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Do umywalek powinna być doprowadzona woda bieżąca — ciepła i zimna.”,
- h) w § 26 w ust. 2 po wyrazach „w ilości” dodaje się wyrazy „co najmniej”,
- i) w § 29 w ust. 2 po wyrazach „kontakt ze” dodaje się wyraz „szkodliwymi”,
- j) w § 34 w ust. 1 skreśla się zdanie drugie,
- k) w § 36 w ust. 1 wyrazy „w kontakcie ze szkodliwymi substancjami albo” zastępuje się wyrazami „w kontakcie z”,
- l) tytuł rozdziału 6 otrzymuje brzmienie „Pomieszczenia do wypoczynku”,
- ł) skreśla się § 37,
- m) w § 40:
- w ust. 1 skreśla się wyrazy „lub w innych wyodrębnionych miejscach”,
- w ust. 2 skreśla się wyrazy „lub miejsca przeznaczone do palenia tytoniu”,
- n) § 41 otrzymuje brzmienie:
„§ 41. W palarni powinno przypadać co najmniej 0,1 m² powierzchni podłogi na każdego pracownika najliczniejszej zmiany korzystającego z tego pomieszczenia, z tym jednak, że powierzchnia poszczególnych pomieszczeń przeznaczonych na palarnie nie powinna być mniejsza niż 4 m².”;
- 31) dodaje się załączniki nr 1 i 2 do rozporządzenia w brzmieniu określonym w załącznikach nr 1 i 2 do niniejszego rozporządzenia.
- § 2. Minister Pracy i Polityki Społecznej w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia ogłosi w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolity tekst rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.
- § 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Załączniki do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 czerwca 2002 r. (poz. 811)

Załącznik nr 1

SZCZEGÓLNE ZASADY STOSOWANIA ZNAKÓW I SYGNAŁÓW BEZPIECZEŃSTWA

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Pracodawca powinien zapewnić stosowanie znaków lub sygnałów bezpieczeństwa wszędzie tam, gdzie nie można zlikwidować zagrożenia środkami ochrony zbiorowej lub innymi środkami stosowanymi w organizacji pracy.

2. W zależności od rodzaju stosowanego transportu — w zakładzie pracy powinny być stosowane znaki i sygnały używane w transporcie drogowym, kolejowym, śródlądowym, morskim i powietrznym.

§ 2. Pracodawca powinien zapewnić pracownikom instrukcje dotyczące stosowanych w zakładzie pracy znaków i sygnałów bezpieczeństwa, obejmujące w szczególności znaczenie znaków i sygnałów oraz zasady zachowania się pracowników, których mogą one dotyczyć.

§ 3. Znaki i sygnały bezpieczeństwa powinny być stosowane do przekazywania informacji określonych w niniejszym załączniku oraz powinny spełniać wymagania w nim zawarte. Wymagania dotyczące znaków bezpieczeństwa nieuregulowane w załączniku, w tym wzory tych znaków, są określone w Polskich Normach.

§ 4. 1. Znaki zakazu, ostrzegawcze, nakazu, ewakuacyjne i informacyjne powinny być stosowane jako znaki stałe.

2. Miejsca, w których istnieje ryzyko upadku lub kolizji z przeszkodami, powinny być na stałe oznaczone barwą bezpieczeństwa lub znakiem bezpieczeństwa.

3. Drogi powinny być na stałe oznaczone barwą bezpieczeństwa.

§ 5. 1. Sygnały świetlne, sygnały dźwiękowe i komunikaty słowne powinny być stosowane, gdy wymaga tego sytuacja, w celu zasygnalizowania niebezpieczeństwa i wezwania ludzi do podjęcia określonych działań albo do ewakuacji.

2. Łącznie mogą być stosowane:

- 1) sygnały świetlne i sygnały dźwiękowe,
- 2) sygnały świetlne i komunikaty słowne,
- 3) sygnały ręczne i komunikaty słowne.

§ 6. 1. Stosowane znaki i sygnały powinny być odpowiednio czytelne, widoczne i słyszalne. Ich czytelność, widoczność i słyszalność nie może być zmniejszana przede wszystkim przez:

- 1) jednoczesne stosowanie znaków lub sygnałów tego samego rodzaju. W szczególności należy unikać:
 - a) umieszczania zbyt wielu znaków lub sygnałów blisko siebie,
 - b) jednoczesnego stosowania dwóch sygnałów świetlnych, które łatwo mogą być pomyłone,
 - c) stosowania sygnału świetlnego blisko innego źródła światła,
 - d) używania jednocześnie dwóch sygnałów dźwiękowych,
 - e) stosowania sygnałów dźwiękowych przy zbyt dużym natężeniu hałasu tła (otoczenia),
- 2) zastosowanie nieodpowiedniego wzoru znaku,
- 3) niewystarczającą liczbę znaków lub sygnałów oraz ich nieodpowiednie umiejscowienie,
- 4) niewystarczającą dbałość o stan techniczny lub prawidłowe funkcjonowanie urządzeń sygnalizacyjnych.

2. Znaki bezpieczeństwa i urządzenia sygnalizacyjne powinny być sprawdzane, czyszczone i konserwowane w regularnych odstępach czasu oraz, w zależności od potrzeb, naprawiane i wymieniane, tak aby zapewnić spełnianie przez nie funkcji informacyjnej i sygnalizacyjnej.

3. Liczba i umiejscowienie znaków bezpieczeństwa i urządzeń sygnalizacyjnych powinny być uzależnione od wielkości terenu, na którym są stosowane, oraz od rodzajów i poziomu występujących zagrożeń.

§ 7. Jeśli zdolność słyszenia lub widzenia pracowników jest ograniczona, w szczególności w związku ze stosowaniem środków ochrony indywidualnej, znaki i sygnały bezpieczeństwa powinny być dostosowane do możliwości percepcyjnych pracowników.

§ 8. 1. Znaki i sygnały bezpieczeństwa, wymagające zasilania energią elektryczną, w razie przerwy w dopływie tej energii powinny mieć zapewnione zasilanie awaryjne, chyba że przerwa ta spowoduje ustanie zagrożenia.

2. Przed zastosowaniem sygnałów świetlnych lub sygnałów dźwiękowych należy upewnić się, że działają poprawnie i niezawodnie.

3. Zadziałanie sygnału świetlnego lub sygnału dźwiękowego powinno nastąpić w czasie, kiedy jest to niezbędne z uwagi na bezpieczeństwo pracowników; działanie tego sygnału powinno trwać do czasu ustania zagrożenia.

Rozdział 2

Wymagania dotyczące stosowania znaków bezpieczeństwa

§ 9. 1. Znaki bezpieczeństwa powinny być umieszczone odpowiednio do linii wzroku — w miejscu lub w najbliższym otoczeniu określonego zagrożenia, a w przypadku ogólnego zagrożenia — przy wejściu na teren, na którym występuje zagrożenie.

2. Miejsce, w którym znajdują się znaki bezpieczeństwa, powinno być dobrze oświetlone, łatwo dostępne i widoczne. W przypadku gdy znaki znajdują się w miejscu o niedostatecznym poziomie oświetlenia dziennego, miejsce to powinno być oświetlone światłem elektrycznym albo powinny być zastosowane znaki wykonane z materiału posiadającego zdolność emisji światła po usunięciu źródła wzbudzającego lub pokryte takim materiałem.

§ 10. Znak bezpieczeństwa powinien być usunięty, gdy przestanie istnieć zagrożenie, którego on dotyczy.

§ 11. Wymagania dotyczące stosowania znaków ewakuacyjnych i znaków dotyczących ochrony przeciwpożarowej określają odrębne przepisy i Polskie Normy.

Rozdział 3

Wymagania dotyczące oznaczania przeszkód, niebezpiecznych miejsc i dróg

§ 12. 1. Miejsca w zakładzie pracy, do których pracownicy mają dostęp podczas pracy, a w których istnieje ryzyko kolizji z przeszkodami, upadku lub spadania przedmiotów, powinny być oznakowane skośnymi pasami — na przemian żółtymi i czarnymi lub czerwonymi i białymi.

2. Wymiary oznaczenia, o którym mowa w ust. 1, powinny być odpowiednie do rozmiaru przeszkody lub niebezpiecznego miejsca.

3. Żółte i czarne lub białe i czerwone pasy powinny być narysowane pod kątem około 45° i powinny mieć zbliżone wymiary.

§ 13. 1. Drogi w budynkach powinny być wyraźnie wyznaczone za pomocą ciągłych pasów o dobrze widocznej barwie (z uwzględnieniem barwy podłoża) — najlepiej żółtej lub białej.

2. Rozmieszczenie pasów wyznaczających drogi powinno uwzględniać niezbędną (bezpieczną) odległość między pojazdami i jakąkolwiek przeszkodą mogącą znajdować się w pobliżu oraz między pieszymi i pojazdami.

3. Przepis ust. 1 dotyczy również stałych dróg na zewnętrznych budynkach, o ile drogi te nie są otoczone odpowiednimi barierami lub chodnikami.

Rozdział 4

Wymagania dotyczące sygnałów świetlnych

§ 14. 1. Światło emitowane przez urządzenie sygnalizacyjne powinno kontrastować odpowiednio z otoczeniem i warunkami jego stosowania; nie może ono być zbyt silne, aby nie powodowało oślnienia, ani zbyt słabe, aby nie powodowało złej widoczności sygnału.

2. Powierzchnia świecąca może być tylko w jednym kolorze lub zawierać symbol obrazkowy (piktogram) na określonym tle — zgodnie z wymaganiami określonymi w Polskich Normach.

§ 15. 1. Jeżeli urządzenie może wysyłać sygnał świetlny ciągły i przerywany (migający) — sygnał przerywany powinien być używany do informowania o większym niebezpieczeństwie lub o pilniejszej potrzebie interwencji albo podjęcia określonej akcji, niż to wskazuje sygnał ciągły. Czas trwania każdego błysku i częstotliwość błysków w sygnale przerywanym powinny być tak dobrane, aby zapewnić dobrą percepcję informacji i uniknąć pomylenia z różnymi sygnałami świetlnymi przerywanymi lub z sygnałem ciągłym.

2. Jeżeli sygnał świetlny przerywany jest używany zamiast lub razem z sygnałem dźwiękowym, kod tego sygnału powinien być taki sam.

3. Urządzenie do wysyłania sygnałów świetlnych, używane w przypadku poważnego niebezpieczeństwa, powinno zapewniać ciągłość wysyłania sygnałów, w szczególności poprzez zainstalowanie dodatkowego źródła światła lub systematyczne kontrole urządzenia.

Rozdział 5

Wymagania dotyczące sygnałów dźwiękowych

§ 16. 1. Sygnał dźwiękowy powinien:

- 1) być dobrze słyszalny — o poziomie dźwięku odpowiednio wyższym niż poziom hałasu tła (otoczenia), a jednocześnie nie może być nadmiernie głośny lub przykry,
- 2) być łatwo rozpoznawalny, zwłaszcza gdy chodzi o czas trwania impulsów oraz przerw między impulsami i grupą impulsów,
- 3) łatwo odróżniać się od innych sygnałów dźwiękowych oraz hałasu tła (otoczenia).

2. Jeżeli urządzenie może wysyłać sygnał dźwiękowy o zmiennej i stałej częstotliwości — sygnał o zmiennej częstotliwości powinien być używany do informowania o większym niebezpieczeństwie lub o pilniejszej potrzebie interwencji albo podjęcia określonej akcji, niż to wskazuje sygnał o stałej częstotliwości.

§ 17. Dźwiękowy sygnał wzywający do ewakuacji powinien być ciągły.

§ 18. Wymagania dotyczące projektowania sygnałów dźwiękowych określone są w Polskich Normach.

Rozdział 6

Wymagania dotyczące stosowania komunikatów słownych

§ 19. 1. Komunikat słowny wysyłany przez nadawcę lub urządzenie emitujące do jednego lub wielu od-

biorców powinien mieć formę krótkich tekstów, zwrotów, słów pojedynczych lub grup słów.

2. Komunikaty słowne powinny być możliwie jak najkrótsze, najprostsze i najbardziej przejrzyste — przystosowane do zdolności werbalnej nadawcy i zdolności słyszenia odbiorcy lub odbiorców.

3. Komunikat słowny może być przekazywany bezpośrednio (wypowiadany przez człowieka) lub pośrednio (emitowany za pomocą odpowiedniego urządzenia).

§ 20. 1. Osoby, będące nadawcami i odbiorcami komunikatu powinny dobrze znać język, w którym jest sformułowany, aby mogły go poprawnie wymówić oraz zrozumieć i w efekcie przyjąć odpowiednie zachowanie zgodne z wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

2. Jeżeli komunikat słowny jest używany zamiast lub razem z sygnałami ręcznymi, a nie stosuje się specjalnych kodów, należy użyć takich słów, jak:

— start	— oznaczające rozpoczęcie kierowania,
— zatrzymać	— oznaczające przerwę lub zakończenie jakiegoś ruchu,
— koniec	— oznaczające zatrzymanie działania,
— szybko	— oznaczające konieczność przyspieszenia ruchu ze względów bezpieczeństwa,
— wolno	— oznaczające konieczność powolnego wykonywania ruchu,

— do góry	— w znaczeniu „podnieść ładunek do góry”,
— do dołu	— w znaczeniu „opuścić ładunek w dół”,
— do przodu	— oznaczające kierunek ruchu, który jednocześnie powinien być skoordynowany z odpowiednimi sygnałami ręcznymi,
— do tyłu	
— w prawo	
— w lewo	
— stop	— oznaczające konieczność zatrzymania w nagłym przypadku.

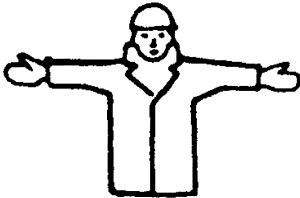

Rozdział 7

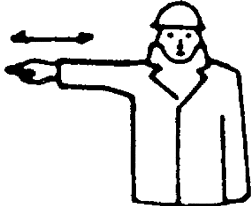
Wymagania dotyczące stosowania sygnałów ręcznych

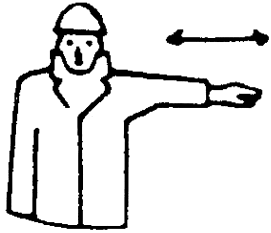

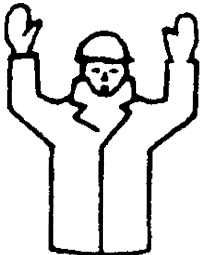
§ 21. 1. Sygnał ręczny powinien być precyzyjny, prosty, łatwy do wykonania i do zrozumienia, a także odróżniać się od innych sygnałów.

2. Jeśli podczas sygnału ręcznego konieczne jest używanie obu rąk naraz — ich użycie powinno odbywać się w sposób symetryczny i dotyczyć tylko jednego sygnału.

§ 22. Osoba przekazująca sygnały ręczne — sygnalista lub hakowy — zwana dalej „sygnalistą”, wykonuje za pomocą rąk lub dłoni określone w poniższej tabeli gesty, przekazując w ten sposób instrukcje dotyczące określonych manewrów osobie odbierającej sygnał, zwanej dalej „operatorem”.

Znaczenie sygnału	Opis sygnału	Ilustracja
1	2	3
A. Sygnały ogólne		
START Uwaga! Początek kierowania	Obie ręce wyciągnięte poziomo, dłonie zwrócone wewnętrzną stroną do przodu	
ZATRZYMAĆ Przerwa — koniec ruchu	Prawa ręka skierowana do góry, z wewnętrzną stroną dłoni skierowaną do przodu	
KONIEC Zatrzymanie działania	Obie ręce połączone na wysokości klatki piersiowej	

1	2	3
RUCH SZYBKI	Zakodowane gesty sterujące ruchem, przedstawione w tabeli, wykonywane są w szybkim tempie	
RUCH POWOLNY	Zakodowane gesty sterujące ruchem, przedstawione w tabeli, wykonywane są bardzo powoli	
B. Ruchy pionowe		
PODNIĘĆ DO GÓRY	Prawa ręka skierowana do góry z dłonią skierowaną wewnętrzną stroną do przodu — wykonuje wolno ruch okrężny	
OPUŚCIĆ DO DOŁU	Prawa ręka skierowana do dołu z dłonią skierowaną wewnętrzną stroną do przodu — wykonuje wolno ruch okrężny	
ODLEGŁOŚĆ PIONOWA	Dłonie pokazują odpowiednią odległość	
C. Ruchy poziome		
RUCH DO PRZODU	Obie ręce zgięte, dłonie skierowane wewnętrzną stroną do góry, przedramiona wykonują powolne ruchy w kierunku ciała	
RUCH DO TYŁU	Obie ręce zgięte, dłonie skierowane wewnętrzną stroną na zewnątrz, przedramiona wykonują powolne ruchy od siebie	
RUCH W PRAWO OD SYGNALISTY	Prawa ręka wyciągnięta poziomo z dłonią zwróconą wewnętrzną stroną do dołu, wykonuje małe powolne ruchy w prawo	

1	2	3
RUCH W LEWO OD SYGNALISTY	Lewa ręka wyciągnięta poziomo z dłonią zwróconą wewnętrzną stroną do dołu, wykonuje małe powolne ruchy w lewo	
ODLEGŁOŚĆ POZIOMA	Dłonie pokazują odpowiednią odległość	
D. Niebezpieczeństwo		
STOP Zatrzymanie w nagłym przypadku	Obie ręce wyciągnięte do góry, dłonie zwrócone wewnętrzną stroną do przodu	

Uwaga: Wszystkie zakodowane gesty, przedstawione w tabeli, nie wykluczają użycia, zwłaszcza w pewnych sektorach działalności, innych dodatkowych gestów, stosowanych na podstawie przepisów szczegółowych.

§ 23. 1. Sygnalista kieruje manewrami w taki sposób, aby ich wykonywanie zapewniało bezpieczeństwo pracownikom znajdującym się w pobliżu.

2. Sygnalista powinien mieć możliwość kontrolowania wszystkich manewrów — bez ryzyka narażenia na zagrożenia związane z wykonywaniem tych manewrów. Jeżeli wymóg ten nie może być w pełni spełniony przez jednego sygnalistę — pracodawca powinien zatrudnić jednego lub kilku dodatkowych sygnalistów.

3. Jeżeli operator nie może wykonać otrzymanych od sygnalisty poleceń z zachowaniem wymagań bezpieczeństwa — powinien wstrzymać wykonywanie rozpoczętego manewru i zażądać nowych instrukcji.

§ 24. Sygnalista powinien być wyposażony w jeden lub więcej elementów rozpoznawczych, takich jak kurtka, kamizelka, kask, opaska. Elementy rozpoznawcze powinny mieć jaskrawe, najlepiej jednakowe kolory, takie jak pomarańczowy, żółty lub czerwony, używane wyłącznie przez sygnalistę.

SZCZEGÓŁOWE ZASADY STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY INDYWIDUALNEJ

§ 1. Środki ochrony indywidualnej powinny być stosowane w sytuacjach, kiedy nie można uniknąć zagrożeń lub nie można ich wystarczająco ograniczyć za pomocą środków ochrony zbiorowej lub odpowiedniej organizacji pracy.

§ 2. Dostarczane pracownikom do stosowania środki ochrony indywidualnej powinny:

- 1) być odpowiednie do istniejącego zagrożenia i nie powodować same z siebie zwiększonego zagrożenia,
- 2) uwzględniać warunki istniejące w danym miejscu pracy,
- 3) uwzględniać wymagania ergonomii oraz stan zdrowia pracownika,
- 4) być odpowiednio dopasowane do użytkownika — po wykonaniu niezbędnych regulacji.

§ 3. W przypadku występowania więcej niż jednego zagrożenia i konieczności jednoczesnego stosowania kilku środków ochrony indywidualnej — środki te powinny dać się dopasować względem siebie bez zmniejszenia ich właściwości ochronnych.

§ 4. W zależności od stopnia zagrożenia, częstości narażenia na zagrożenie, cech stanowiska pracy każdego pracownika i skuteczności działania środków ochrony indywidualnej — pracodawca powinien określić warunki stosowania środków ochrony indywidualnej, a w szczególności czas i przypadki, w których powinny być używane.

§ 5. Środki ochrony indywidualnej powinny być przeznaczone do osobistego użytku. W wyjątkowych przypadkach środek ochrony indywidualnej może być używany przez więcej niż jedną osobę, o ile zastosowano działania wykluczające niepożądany wpływ takiego użytkownika na zdrowie lub higienę użytkowników.

§ 6. 1. Środki ochrony indywidualnej powinny być stosowane zgodnie ze swoim przeznaczeniem, z wyłączeniem szczególnych i wyjątkowych sytuacji — zgodnie z instrukcją przekazaną przez pracodawcę. W razie potrzeby — w celu zapewnienia właściwego używania środków ochrony indywidualnej — pracodawca powinien zorganizować pokazy używania tych środków.

2. Instrukcja, o której mowa w ust. 1, powinna być zrozumiała dla pracowników oraz powinna określać sposoby używania środków ochrony indywidualnej, ich kontroli i konserwacji.

§ 7. 1. Przed nabyciem środków ochrony indywidualnej pracodawca powinien ocenić, czy środki, które zamierza zastosować, spełniają wymagania określone w § 2 i 3. Ocena taka powinna obejmować:

- 1) analizę i ocenę zagrożeń, których nie można uniknąć innymi metodami,
- 2) określenie cech, jakie muszą posiadać środki ochrony indywidualnej, aby skutecznie chroniły przed zagrożeniami, o których mowa w pkt 1, uwzględniając wszelkie ryzyko, jakie mogą stwarzać te środki same z siebie,
- 3) porównanie cech dostępnych na rynku środków ochrony indywidualnej z cechami, o których mowa w pkt 2.

2. Ocena, o której mowa w ust. 1, powinna być powtórzana w sytuacji wystąpienia zmian któregokolwiek z jej elementów.

§ 8. Przy ustalaniu środków ochrony indywidualnej niezbędnych do stosowania przy określonych pracach pracodawca powinien uwzględniać wskazania zawarte w tabelach nr 1—3.

Tabela nr 1

**ZAGROŻENIA, PRZY KTÓRYCH WYMAGANE JEST STOSOWANIE ŚRODKÓW
OCHRONY INDYWIDUALNEJ**

Zagrożenia		Najczęściej zagrożone części ciała												
		Głowa					Kończyny górne		Kończyny dolne		Inne			
		Czaszka	Twarz	Oczy	Narząd słuchu	Drogi oddechowe	Dłonie	Ręce	Stopy	Nogi	Skóra	Tułów, w tym brzuch	Drogi rodne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Fizyczne	Mechaniczne	Upadki z wysokości	X				X	X		X				
		Wybuchy, uderzenia, wstrząsy, zgniecenia	X			X		X	X	X	X	X		
		Przekłucia, przecięcia, otarcia		X	X			X	X	X	X	X	X	
		Poślizgnięcia, upadki						X		X	X			
		Drgania (wibracja)						X	X	X				
	Termiczne	Wysoka temperatura, ogień		X	X		X	X	X	X	X			
		Zimno		X		X	X			X		X		
	Elektryczne		X	X				X		X		X		
	Promieniowanie	Jonizujące		X	X			X		X			X	X
		Niejonizujące		X	X			X				X		
Hałas					X									
Chemiczne	Aerozole	Pyły, włókna			X		X				X			
		Dymy			X		X							
		Mgła		X	X		X	X						
	Płyny	Zanurzenie						X		X	X			
		Chłapanie, pryskanie		X	X			X	X	X	X	X		
	Gazy, pary			X	X		X							
Biologiczne	Szkodliwe bakterie			X	X		X		X		X			
	Szkodliwe wirusy						X	X		X				
	Grzyby				X		X			X				
	Biologiczne antygeny inne niż mikroorganizmy										X			
	Pierwotniaki i zwierzęta bezkręgowce						X				X			

Tabela nr 2

RODZAJE PRAC, PRZY KTÓRYCH WYMAGANE JEST STOSOWANIE
ŚRODKÓW OCHRONY INDYWIDUALNEJ

Lp.	Rodzaje środków ochrony indywidualnej	Rodzaje prac, przy których wymagane jest stosowanie środków ochrony indywidualnej
1	2	3
1	Odzież ochronna	<p>Prace w narażeniu na działanie wody, czynników chemicznych, pyłowych, mechanicznych i biologicznych oraz wysokiej i niskiej temperatury — stwarzające ryzyko dla zdrowia lub bezpieczeństwa pracowników, w tym w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) prace w narażeniu na działanie szkodliwych dla zdrowia substancji chemicznych i biologicznych oraz pyłów, b) prace w narażeniu na działanie substancji rakotwórczych, c) prace w kanałach ściekowych, rowach, podziemnych kryptach, studzienkach, cysternach, kadziach, zbiornikach lub innych podobnych miejscach — w narażeniu na kontakt z wilgotnymi lub mokrymi ściankami, d) prace na zewnątrz pomieszczeń — w narażeniu na deszcz lub chłód, e) prace w pomieszczeniach o bardzo niskiej temperaturze, w tym w komorach chłodniczych, f) przenoszenie ładunków o wysokiej temperaturze lub przebywanie w ich pobliżu oraz prace w wysokiej temperaturze (pochodzenia technologicznego), g) spawanie, kucie oraz odlewanie metali, h) prace stwarzające ryzyko zapalenia odzieży od płomienia, gorących odprysków metali lub żużla, i) prace w kontakcie z przedmiotami o szorstkich powierzchniach, ostrych krawędziach i inne stwarzające ryzyko urazu, j) oczyszczanie odlewów, piaskowanie albo śrutowanie wyrobów, k) prace narażające na zamoczenie ciała lub przesiąknięcie odzieży w wyniku stosowania wody, roztworów, kąpeli, mas ciekłych, olei, tłuszczów lub innych substancji płynnych, wilgotnych, oleistych lub tłustych, l) prace w narażeniu na zanieczyszczenie ciała substancjami podatnymi na gnicie lub zainfekowanymi albo odpadami, w tym w zakładach oczyszczania miasta, zakładach zajmujących się opróżnianiem szamb lub zbiorników na gnojówkę, w laboratoriach biologicznych, w ubojniach, rzeźniach, wytwórniach konserw mięsnych lub rybnych, zakładach przetwórstwa podrobów i wszelkie inne prace, przy których istnieje ryzyko podobnych zanieczyszczeń, t) prace, podczas których pracownicy muszą być dobrze widoczni, w tym wykonywane na torach kolejowych, w miejscach o wzmożonym ruchu pojazdów, w transporcie dołowym kopalń i w transporcie wewnątrzzakładowym
2	Środki ochrony głowy 1) hełmy ochronne	<p>Prace narażające pracowników na urazy głowy, w tym w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) prace budowlane, zwłaszcza na rusztowaniach i w ich sąsiedztwie, przy wznoszeniu i demontażu szalowania, przy rozbiórkach obiektów budowlanych, prace montażowe i instalacyjne, b) prace na mostach, konstrukcjach stalowych, masztach, wieżach, stalowych konstrukcjach hydraulicznych, wielkich piecach, w stalowniach, walcowniach, dużych zbiornikach i rurociągach, stacjach energetycznych, prace remontowo-montażowe przy kotłach i ich instalacjach, c) prace ziemne i skalne, prace w wykopach, rowach, szybach i tunelach, d) prace w podziemnych wyrobiskach, kopalniach odkrywkowych, przy wydobywaniu węgla i innych surowców mineralnych, e) prace z materiałami wybuchowymi, f) prace przy wielkich piecach, w zakładach przeróbki rud, kuźniach i odlewniach metali,

1	2	3
	2) nakrycia głowy	<p>g) prace w sąsiedztwie urządzeń do podnoszenia, dźwigów i przenośników,</p> <p>h) prace przy piecach przemysłowych,</p> <p>i) prace w stocznjach okrętowych,</p> <p>j) prace manewrowe na kolei.</p> <p>Prace stwarzające ryzyko pochwylenia włosów, zamoczenia głowy lub zanieczyszczenia substancjami i materiałami toksycznymi, drażniącymi, żrącymi, podatnymi na gnicie lub mogącymi być źródłem infekcji oraz wykonywane w warunkach niskiej i wysokiej temperatury, a w szczególności:</p> <p>a) prace w narażeniu na działanie pyłów toksycznych albo substancji żrących lub drażniących,</p> <p>b) przenoszenie, na głowie lub ramionach, półtuszy zwierzęcych, skór lub innych produktów podatnych na gnicie, pochodzących z uboju zwierząt, paczek z niezdezynfekowanymi kawałkami materiału lub substancji pochodzenia zwierzęcego (nawet jeśli są suche) mogących być źródłem infekcji (w tym worki z kośćmi lub porożem, paczki zawierające włosie, wełnę, skóry),</p> <p>c) prace w kanałach ściekowych, rowach, podziemnych kryptach, studzienkach, cysternach, kadziach, zbiornikach lub innych podobnych miejscach, zanieczyszczonych osadami albo odpadami z jakichkolwiek substancji lub opanowanych przez robactwo,</p> <p>d) prace na zewnątrz pomieszczeń — w narażeniu na deszcz albo działanie niskiej lub wysokiej temperatury,</p> <p>e) prace w komorach chłodniczych,</p> <p>f) prace, przy których włosy pracowników są narażone na wciągnięcie przez ruchome części maszyn lub urządzeń mechanicznych,</p> <p>g) prace w narażeniu na działanie substancji rakotwórczych</p>
3	Środki ochrony kończyn dolnych	<p>Prace stwarzające ryzyko urazów kończyn dolnych (w tym oparzenia), ich zamoczenia lub zanieczyszczenia substancjami i materiałami toksycznymi, drażniącymi, żrącymi, podatnymi na gnicie lub mogącymi być źródłem infekcji oraz wykonywane w warunkach niskiej lub wysokiej temperatury, a w szczególności:</p> <p>a) prace przy rozbiórce, prace budowlane, prace przy wznoszeniu rusztowań, prace przy deskowaniu lub zdejmowaniu deskowania konstrukcji betonowych oraz inne prace na budowie w narażeniu na zranienie stóp przez gwoździe lub ostre przedmioty,</p> <p>b) prace na mostach, konstrukcjach stalowych, masztach, wieżach i dźwigach,</p> <p>c) prace przy wielkich piecach, w stalowniach, walcowniach, stacjach energetycznych, dużych zbiornikach i rurociągach,</p> <p>d) prace w kopalniach odkrywkowych, przy wydobywaniu węgla, przy wybieraniu i obróbce materiałów skalnych,</p> <p>e) oczyszczanie odlewów lub piaskowanie albo śrutowanie jakichkolwiek przedmiotów,</p> <p>f) prace w kuźniach lub przy odlewaniu stopionych metali,</p> <p>g) prace w narażeniu na kontakt nóg z bardzo gorącymi lub bardzo zimnymi materiałami,</p> <p>h) prace w komorach chłodniczych,</p> <p>i) prace przy wytwarzaniu i obróbce szkła płaskiego i szklanych pojemników,</p> <p>j) prace formierskie podczas produkcji wyrobów ceramicznych i materiałów budowlanych,</p> <p>k) prace remontowe i renowacyjne,</p> <p>l) prace w stocznjach, prace manewrowe na kolei,</p> <p>ł) transport i magazynowanie ciężkich elementów, których upadek na stopę może spowodować jej zranienie,</p> <p>m) prace w narażeniu na ryzyko upadku z wysokości na skutek ześlizgnięcia, w tym prace na dachu,</p> <p>n) prace z użyciem pilarki łańcuchowej, w tym przycinanie i ścinanie drzew,</p>

1	2	3
		<p>o) prace w kanałach ściekowych, rowach, podziemnych kryptach, studzienkach, cysternach, kadziach, zbiornikach, stawach, ciekach wodnych lub innych podobnych miejscach zawierających ciecz lub błoto,</p> <p>p) prace, przy których możliwe jest wylanie lub wyciek cieczy, w narażeniu na zamoczenie stóp przez te ciecz, w tym w pływalniach lub myjniach,</p> <p>q) prace w narażeniu na zanieczyszczenie stóp substancjami toksycznymi, żrącymi lub drażniącymi,</p> <p>r) prace w narażeniu na zanieczyszczenie stóp substancjami organicznymi podatnymi na gnicie lub odpadami</p>
4	Środki ochrony kończyn górnych	<p>Prace stwarzające ryzyko urazów rąk (związanych również z działaniem wysokiej temperatury, wibracji oraz substancji chemicznych), prace w kontakcie z wodą, substancjami toksycznymi, żrącymi lub drażniącymi, z materiałami podatnymi na gnicie i innymi mogącymi być źródłem infekcji oraz prace w niskiej temperaturze, w tym w szczególności:</p> <p>a) prace z użyciem przedmiotów lub materiałów ostrych, tnących, kłujących, parzących lub szczególnie chropowatych albo inne narażające na uszkodzenia rąk, z wyłączeniem prac przy obudze maszyn, przy których istnieje niebezpieczeństwo wciągnięcia rękawicy,</p> <p>b) spawanie lub cięcie metali za pomocą łuku elektrycznego i wszelkie inne czynności wymagające użycia lamp łukowych lub też innych źródeł promieniowania ultrafioletowego,</p> <p>c) oczyszczanie odlewów lub piaskowanie albo śrutowanie jakichkolwiek przedmiotów, lub też odlewanie stopionych metali,</p> <p>d) prace, przy których przedramiona są narażone na poranienie lub rozpryskiwanie materiałów żrących się,</p> <p>e) cięcie mięsa i usuwanie kości za pomocą noży,</p> <p>f) przenoszenie ładunków o wysokiej temperaturze,</p> <p>g) prace narażające pracowników na działanie substancji chemicznych i biologicznych niebezpiecznych dla zdrowia,</p> <p>h) prace, przy których ręce pracowników narażone są na kontakt z substancjami toksycznymi, żrącymi lub drażniącymi,</p> <p>i) prace w narażeniu na działanie substancji rakotwórczych,</p> <p>j) prace, przy których ręce pracowników są narażone na kontakt z zainfekowanymi zwierzętami lub padliną, szczątkami zwierząt lub substancjami pochodzenia zwierzęcego nienadającymi się do spożycia, w tym w miejscach przeznaczonych do rozbioru póttuszy zwierzęcych i laboratoriach biologicznych,</p> <p>k) prace w kontakcie ze zwłokami lub z substancjami z nich pochodzącymi,</p> <p>l) prace przy ściekach i innych instalacjach kanalizacyjnych oraz czynności związane z ręcznym czyszczeniem rur i zbiorników lub inne czynności wymagające kontaktu rąk ze ściekami,</p> <p>ł) prace w kontakcie z brudną bielizną lub brudną odzieżą, szmatami i starymi, niezdezynfekowanymi ubraniami, śmieciami,</p> <p>m) wszelkie prace, podczas których ręce są narażone na kontakt z substancjami mogącymi zawierać zarazki,</p> <p>n) prace w komorach chłodniczych</p>
5	Środki ochrony twarzy i oczu	<p>Prace, przy których twarz lub oczy pracowników są narażone na urazy albo podrażnienia w wyniku działania czynników niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia, w tym w szczególności:</p> <p>a) prace, przy których oczy są narażone na kontakt z substancjami o wyraźnym działaniu drażniącym wzrok, jak pył paku, pył węglowy i inne cząsteczki lub opary substancji żrących,</p> <p>b) spawanie lub cięcie metali za pomocą palnika lub łuku elektrycznego,</p> <p>c) prace z laserami,</p> <p>d) obserwowanie intensywnych punktów świetlnych, w tym wnętrza pieca lub substancji silnie rozżarzonych, takich jak roztopiona stal albo szkło,</p> <p>e) prace wymagające zastosowania promieni podczerwonych lub wywołujące intensywne promieniowanie ciepłe,</p> <p>f) prace wymagające użycia lamp łukowych lub innych źródeł promieniowania ultrafioletowego,</p>

1	2	3
		g) szlifowanie na sucho, oczyszczanie lub usuwanie kamienia kotłowego przy użyciu młota oraz inne prace powodujące rozpryskiwanie mogących przedostać się do oczu ostrych cząsteczek, stopionych metali lub żrących płynów, h) prace przy maszynach do obróbki skrawaniem materiału, podczas której powstają wióry odpryskowe, i) prace w narażeniu na działanie substancji rakotwórczych, j) prace przy rozpylaniu płynów, k) prace z kwasami i roztworami żrącymi, środkami odkażającymi i substancjami do usuwania korozji
6	Środki ochrony układu oddechowego	Prace w warunkach ryzyka narażenia na nadmierne zanieczyszczenie powietrza czynnikami szkodliwymi lub w warunkach niedoboru tlenu w powietrzu, w tym w szczególności: a) prace w zbiornikach, w ograniczonym obszarze i w gazowych piecach przemysłowych, gdzie może występować szkodliwy gaz lub niedobór tlenu, b) prace w narażeniu na wdychanie szkodliwych pyłów, gazów, par lub dymu, c) prace w sąsiedztwie otworów spustowych wielkich pieców, gdzie mogą występować opary metali ciężkich, d) prace w sąsiedztwie konwerterów gazowych i przewodów gazowych wielkich pieców, e) prace przy wykładaniu pieców i kadzi, gdzie może występować zapYLE- nie, f) prace w chłodniach, gdzie istnieje niebezpieczeństwo wycieku czynnika chłodniczego, g) prace w szybach, kanałach ściekowych i innych obiektach podziemnych połączonych kanałami, h) prace w narażeniu na działanie substancji rakotwórczych
7	Środki ochrony słuchu	Prace w warunkach, w których poziom hałasu przekracza najwyższe dopuszczalne natężenie, w tym w szczególności: a) prace przy obsłudze pras do metalu, b) prace przy użyciu narzędzi pneumatycznych, c) prace obsługi naziemnej na lotniskach, d) prace przy wbijaniu pali, e) cięcie drewna przy użyciu pilarki tarczowej lub pilarki z piłą tańcucho- wą
8	Środki ochrony przed upadkiem z wysokości	Prace wykonywane w warunkach narażających na upadek z wysokości, w tym w szczególności: a) prace na rusztowaniach, b) montaż elementów prefabrykowanych, c) prace na masztach, słupach, d) prace w kabinach wysokich dźwigów, e) prace w wysoko położonych kabinach urządzeń magazynowych, f) prace na wieżach wiertniczych, masztach, czworonogach i trójnogach, g) prace w szybach i kanałach ściekowych
9	Dermatologiczne środki ochrony indywidualnej	Prace narażające na podrażnienia skóry, w tym w szczególności: a) prace w narażeniu na działanie pyłu paku albo innych pyłów lub oparów wywierających na skórę podobne działanie drażniące, b) przetwarzanie materiałów powlekanych, c) garbowanie skóry, d) prace w narażeniu na wdychanie chromianów, dwuchromianów alka- licznych, kwasu chromowego lub innych substancji żrących lub draż- niących, wpływających na owrzodzenia lub perforację przegrody noso- wej

Tabela nr 3

RODZAJE ŚRODKÓW OCHRONY INDYWIDUALNEJ

Lp.	Rodzaje środków ochrony indywidualnej	
1	2	3
1	Odzież ochronna	ubrania kombinezony kurtki, bluzy kamizelki spodnie fartuchy fartuchy przednie płaszcze peleryny ochraniacze barku ochraniacze klatki piersiowej ochraniacze brzucha ochraniacze pośladków osłony tułowia osłony głowy i karku kamizelki ostrzegawcze kurtki ostrzegawcze spodnie ostrzegawcze narzutki ostrzegawcze inne rodzaje odzieży ochronnej
2	Środki ochrony głowy	hełmy ochronne hełmy ochronne z wyposażeniem dodatkowym czapki czepki i stożki kapelusze kaptury berety chustki inne nakrycia głowy
3	Środki ochrony kończyn górnych	rękawice ochronne ochraniacze palców ochraniacze dłoni ochraniacze nadgarstka ochraniacze nadgarstka i przedramienia ochraniacze łokcia ochraniacze przedramienia i ramienia inne środki ochrony rąk

1	2	3
4	Środki ochrony kończyn dolnych	buty półbuty trzewiki saperki półsaperki kalosze sandały trepy ochraniacze stopy ochraniacze golenia ochraniacze kolana ochraniacze uda getry inne środki ochrony nóg
5	Środki ochrony twarzy i oczu	okulary gogle osłony twarzy, w tym półosłony i przyłbice tarcze inne środki ochrony twarzy i oczu
6	Środki ochrony słuchu	wkładki przeciwhałasowe nauszniki przeciwhałasowe hełmy przeciwhałasowe inne środki ochrony słuchu
7	Środki ochrony układu oddechowego	sprzęt oczyszczający do pracy ciągłej, w tym filtrujący, pochłaniający i filtrująco-pochłaniający sprzęt izolujący do pracy ciągłej, w tym autonomiczny i stacjonarny sprzęt uciezkowy oczyszczający, w tym pochłaniacze i filtropochłaniacze sprzęt uciezkowy izolujący, w tym aparaty powietrzne butlowe i regeneracyjne inne rodzaje sprzętu ochrony układu oddechowego
8	Środki izolujące cały organizm	środki z doprowadzeniem powietrza środki umożliwiające stosowanie izolującego sprzętu ochrony układu oddechowego środki umożliwiające doprowadzenie powietrza lub stosowanie sprzętu ochrony układu oddechowego
9	Środki ochrony przed upadkiem z wysokości	uprząże, w tym szelki bezpieczeństwa i pasy biodrowe linki bezpieczeństwa amortyzatory urządzenia samohamowne inne środki chroniące przed upadkiem z wysokości
10	Dermatologiczne środki ochrony skóry	środki osłaniające skórę — kremy, pasty, maści środki oczyszczające skórę środki regenerujące skórę